

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 347

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Magdalena Rękas

Grażyna Węgrzyn

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz
Korektor: Barbara Cibis
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-418-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	11
Łukasz Abramczuk, Konrad Jabłoński, Aldona Skarzyńska: Projekcja opłacalności zbóż i rzepaku w zależności od kosztów uprawy i wyników produkcyjnych	13
Irena Augustyńska-Grzymek: Bezrobocie a emigracja ludności wiejskiej na przykładzie regionu Pomorze i Mazury	22
Ryszard Barczyk: Znaczenie przemian banków komercyjnych w kształtowaniu morfologii cykli kredytowych w Polsce w latach 1998-2013	32
Nicoletta Baskiewicz: The role of the process owner in the successive stages of the process management	45
Aneta Bernatowicz: Zarządzanie zasobami ludzkimi w procesie budowania kapitału pracy przedsiębiorstwa budowlanego	56
Agnieszka Bretyn: Konsumpcja gospodarstw domowych w Polsce na tle wybranych krajów Unii Europejskiej	65
Kazimierz Cyran, Sławomir Dybka: Dystrybucja produktów na tle pozostałych obszarów wykorzystania Internetu w przedsiębiorstwach sektora żywnościowego (np. woj. podkarpackiego)	75
Sławomir Czetwertyński: Wirtualizacja dóbr informacyjnych na przykładzie usługi „wideo na życzenie”	86
Magdalena Czulowska, Marcin Żekało: Koszty żywienia krów w gospodarstwach specjalizujących się w produkcji mleka	97
Małgorzata Deszczka-Tarnowska: Rynek mikrokredytów – analiza porównawcza na przykładzie Polski i Niemiec	105
Grzegorz Dybowski: Relacje ekonomiczne w polskim łańcuchu drobiarskim.....	115
Mateusz Folwarski: Analiza zależności wpływu wybranych zmiennych na poziom wynagrodzeń kadr zarządzających w bankach w wybranych krajach	125
Artur Grabowski: Znaczenie ekonomiczne zimowych igrzysk olimpijskich – implikacje dla Polski	134
Aleksander Grzelak, Angelika Dziubak: The selected problems of economic development of Mexico at the beginning of the twenty-first century....	144
Marcin Halicki, Bogusław Ślusarczyk: Analysis of the impact of economies' internationalization in the portfolio management process	155
Anna Horodecka: „Homo oeconomicus” jako podstawa ekonomii – krytyka i alternatywy	166

Żaklina Jabłońska, Piotr Jabłoński: Franczyza w małych i średnich sklepach spożywczych działających w Polsce.....	184
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Modelowanie rynku energii przy użyciu nowoczesnych metod prognostycznych.....	195
Michał Jurek: Model biznesowy banków spółdzielczych w Polsce – ryzyko i wyzwania.....	205
Grażyna Karmowska, Mirosława Marciniak: Wielowymiarowa analiza porównawcza rozwoju regionalnego Polski Wschodniej i Zachodniej.....	215
Janusz Kot, Ewa Kraska: Współpraca jako element działalności przedsiębiorstw zlokalizowanych w klastrach (na przykładzie regionu świętokrzyskiego).....	228
Andrzej Kowalczyk: Konkurencyjność przedsiębiorstw – wybrane zagadnienia.....	239
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepkowska-Flis: Alternatywne podejście do analizy efektów BIZ w obszarze produktywności.....	251
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepkowska-Flis: Rola integracji gospodarczej w kształtowaniu procesów rozwojowych – analiza w kontekście kreatywnej destrukcji.....	262
Hanna Kruk: Hipoteza rajów dla zanieczyszczeń – ujęcie teoretyczne.....	272
Anna Krzysztofek: Nowa formuła Respect Index.....	282
Justyna Kujawska: DEA jako metoda oceny niemedycechnych determinantów zdrowia.....	293
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Polski.....	303
Wojciech Leoński: Korzyści i koszty związane ze stosowaniem koncepcji CSR w przedsiębiorstwie.....	314
Józef Łobocki: Rola zakorzenienia lokalnego w warunkach gospodarki globalnej.....	323
Agnieszka Łopatka: Rozwój społeczny z rozróżnieniem płci w aspekcie wskaźnika HDI w Polsce.....	331
Aleksandra Majda: Internal determinants of competitive advantage in Polish and Italian family businesses in the time of knowledge-based economy-comparative analysis.....	341
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz: Analiza przebiegu i realizacji działań zawartych w IV osi „Leader” PROW 2007-2013.....	353
Anna Nowak, Agnieszka Kamińska, Monika Różańska-Boczula: Przemiarne zróżnicowanie potencjału produkcyjnego rolnictwa w Polsce.....	363
Artur Ostromięcki, Dariusz Zając, Andrzej Mantaj: Znaczenie zasobów ziemi w działalności rolniczej rolników prowadzących dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą.....	373
Magdalena Ratalewska: Przedsiębiorczość w sektorach kreatywnych.....	382

Jerzy Rembeza, Grzegorz Przekota: Sezonowość bezrobocia w krajach Unii Europejskiej.....	391
Agnieszka Skoczyła-Tworek: System kontroli wewnętrznej jako strategiczna linia obrony przed ryzykiem korporacyjnym.....	400
Feliks Marek Stawarczyk: Płaca minimalna a zatrudnienie – teoria i praktyka	409
Stanisław Swadźba: 10 lat w Unii Europejskiej. Gospodarka Polski na tle pozostałych gospodarek nowych krajów członkowskich.....	419
Piotr Szajner: System regulacji rynku cukru w UE a funkcjonowanie oligopolu cukrowego w Polsce.....	431
Jarosław Szostak: Przyczynek do rozważań wokół społecznej gospodarki rynkowej.....	441
Monika Szyda: Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju handlu internetowego w Polsce.....	454
Piotr Urbanek: Programy partycypacji we własności jako narzędzie kreacji czy destrukcji wartości dla akcjonariuszy.....	464
Zuzanna Urbanowicz: Wpływ polityki pieniężnej Europejskiego Banku Centralnego na stabilność cen w strefie euro.....	473
Małgorzata Wachowska: Rola bliskości geograficznej w pozyskiwaniu wiedzy. Badanie cytowań patentowych.....	483
Tatiana Wiśniewska: Funkcjonowanie placówek medycznych w kontekście wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w świetle badań własnych.....	492
Danuta Wiczak-Roszkowska: Przestrzenne zróżnicowanie kapitału ludzkiego w Polsce.....	503
Renata Wojciechowska: Schemat wiedzy naukowej w ekonomii.....	514
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Strukturalny wymiar kapitału społecznego w Polsce.....	522
Grażyna Wolska: CSR jako współczesna koncepcja prowadzenia działalności gospodarczej. Zaangażowanie w ideę CSR przedsiębiorstw w Polsce.	533
Anna Zielińska-Chmielewska: Ocena realizacji strategii finansowych wybranych giełdowych spółek mięsnych w latach 2005-2011.....	543
Mariusz Zieliński: Koncepcja CSR z perspektywy państwa i przedsiębiorstwa.....	552
Krzysztof Zmarzłowski: Czynniki różnicujące spożycie piwa w polskich gospodarstwach domowych w latach 1999-2008.....	561

Summaries

Łukasz Abramczuk, Konrad Jabłoński, Aldona Skarżyńska: The projection of profitability of cereals and oil rapeseed depending on the level of costs of cultivation and production results.....	21
Irena Augustyńska-Grzymek: Unemployment vs. emigration of rural population on the example of Pomorze and Mazury region.....	31

Ryszard Barczyk: Significance of transformation of commercial banks for shaping the morphology of credit cycles in Poland in the years 1998-2013	44
Nicoletta Baskiewicz: Zadania właściciela procesu w kolejnych etapach zarządzania procesami.....	55
Aneta Bernatowicz: Human resource management in the process of building a construction company's human capital.....	64
Agnieszka Bretyn: Household consumption in Poland in comparison to selected European Union countries.....	74
Kazimierz Cyran, Sławomir Dybka: Distribution of products against the background of other areas of using Internet in the food sector enterprises (eg. Podkarpackie Voivodeship)	85
Sławomir Czetwertyński: The virtualization of information goods on the example of video on demand.....	96
Magdalena Czulowska, Marcin Żekało: Costs of feeding cows in farms specializing in milk production	104
Małgorzata Deszczka-Tarnowska: Microcredit market. Polish and German framework.....	114
Grzegorz Dybowski: Economic relationships in Polish poultry meat chain ..	124
Mateusz Folwarski: Analysis of dependencies of influence of selected variables on the level of remuneration of senior management in banks in chosen countries.....	133
Artur Grabowski: The economic impact of the Winter Olympic Games. Recommendation for Poland.....	143
Aleksander Grzelak, Angelika Dziubak: Wybrane problemy rozwoju gospodarczego Meksyku na początku XXI wieku	154
Marcin Halicki, Bogusław Ślusarczyk: Analiza wpływu internacjonalizacji gospodarek na proces zarządzania portfelem	164
Anna Horodecka: Homo oeconomicus, as the basis of economics. Criticism and alternatives	183
Żaklina Jabłońska, Piotr Jabłoński: The franchise business model in small and medium-sized food stores operating in Poland.....	194
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Modeling the energy market using modern forecasting methods.....	204
Michał Jurek: Business model of cooperative banks in Poland. Risks and challenges	214
Grażyna Karmowska, Mirosława Marciniak: Multidimensional comparative analysis of regional development of western and eastern Poland.....	227
Janusz Kot, Ewa Kraska: Cooperation as part of the activities of companies located in clusters (on the example of Świętokrzyskie region).....	238
Andrzej Kowalczyk: Competitiveness of enterprises. Selected issues.....	250

Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepkowska-Flis: FDI effects on productivity. An alternative approach	261
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepkowska-Flis: The role of international integration in economic development. Analysis in the context of creative destruction.....	271
Hanna Kruk: Pollution heaven hypothesis. Theoretical approach	281
Anna Krzysztofek: New formula of Respect Index.....	292
Justyna Kujawska: DEA as a method for evaluating of non-medical health determinants.....	302
Paweł Kulpaka: M. Friedman permanent consumption model and Keynesian consumption functions. Empirical verification of the selected theories on the example of Poland	313
Wojciech Leoński: Benefits and costs connected with CSR in enterprises.....	322
Józef Łobocki: The role of local embeddedness under conditions of global economy.....	330
Agnieszka Łopatka: Analysis of social development, including sex indicator by Human Development Index in Poland.....	340
Aleksandra Majda: Źródła przewagi konkurencyjnej firm rodzinnych w Polsce i we Włoszech w czasach gospodarki opartej na wiedzy – analiza porównawcza	352
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz: Analysis of process and realization of activities implemented in IV axis “Leader” of RADP 2007-2013 ..	362
Anna Nowak, Agnieszka Kamińska, Monika Różańska-Boczula: Spatial differentiation of agriculture productive potential in Poland.....	372
Artur Ostromęcki, Dariusz Zajac, Andrzej Mantaj: The importance of land resources in non-agricultural business of farmers running additional non-agricultural business activity	381
Magdalena Ratalewska: Entrepreneurship in creative sectors.....	390
Jerzy Rembeza, Grzegorz Przekota: Seasonality of unemployment in EU countries.....	399
Agnieszka Skoczylas-Tworek: The internal control system as a strategic line of defence against corporate risk	408
Feliks Marek Stawarczyk: Minimum wages and employment. Theory and practice.....	418
Stanisław Swadźba: 10 years in the European Union. Polish economy against the background of the new member states.....	430
Piotr Szajner: Sugar market regime in the EU vs. oligopoly in Polish sugar .	440
Jarosław Szostak: Socio-economic growth as a rationale for the social market economy model.....	453
Monika Szyda: Economic determinants of e-commerce development in Poland	463

Piotr Urbanek: Long term incentives programs in the process of creation or destruction of shareholder value	472
Zuzanna Urbanowicz: Impact of monetary policy of the European Central Bank on price stability in the eurozone	482
Małgorzata Wachowska: The role of geographic proximity in knowledge acquisition. A study of patent citations	491
Tatiana Wiśniewska: Functioning of medical facilities in the context of Information and Communication Technology in the light of own research ..	502
Danuta Wiczak-Roszkowska: Spatial diversity of human capital in Poland	513
Renata Wojciechowska: Scientific knowledge scheme in economics	521
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Structural dimension of social capital in Poland	532
Grażyna Wolska: CSR as a modern concept of economic activity. CSR awareness in Poland	542
Anna Zielińska-Chmielewska: Assessment of financial strategies implementation of chosen stock meat enterprises in the period 2005-2011	551
Mariusz Zieliński: The concept of the CSR from the state and the company perspective	560
Krzysztof Zmarzłowski: Factors differentiating beer consumption in Polish households in the years 1999-2008.....	570

Artur Grabowski

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

e-mail: artur.grabowski@ue.katowice.pl

ZNACZENIE EKONOMICZNE ZIMOWYCH IGRZYSK OLIMPIJSKICH – IMPLIKACJE DLA POLSKI

Streszczenie: Igrzyska olimpijskie (IO) należą do największych globalnych imprez sportowych. Jednocześnie w czasach nowożytnych stawały się one coraz bardziej skomercjalizowane. Swoją aplikację do zimowych IO w 2022 roku złożył Kraków. Sformułowano następujące wnioski: 1) szansę na wybór organizatora zimowych IO zwiększało wypełnienie kryteriów: geograficznych i hydrologicznych, a także posiadanie sprawnego układu komunikacyjnego oraz rozwiniętej infrastruktury sportowej i hotelowej, 2) na ostateczną decyzję o wyborze mają wpływ niemierzalne zmienne wynikające z uznaniowości MKOL, 3) szansę na bycie organizatorem mają ośrodki położone w atrakcyjnych dla inwestorów regionach świata. Za największych faworytów, jeśli chodzi o otrzymanie prawa organizacji IO, uznano aplikacje takich miast, jak Alma Ata i Pekin.

Słowa kluczowe: koszty, rekomendacje, zimowe igrzyska olimpijskie, źródła dochodów.

DOI: 10.15611/pn.2014.347.13

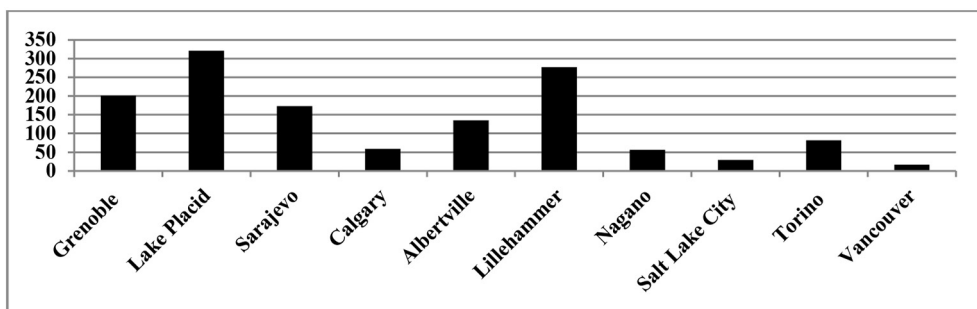
1. Wstęp

Wśród wielu odbywających się na świecie imprez sportowych do największych należą: igrzyska olimpijskie (letnie i zimowe), a także mistrzostwa świata w piłce nożnej. Wraz z postępującymi procesami globalizacyjnymi i komercjalizacją sportu wzrosło zainteresowanie wśród państw, aby tego typu ważne wydarzenie odbywało się na ich terytorium. Przyczyny tego stanu są różne i wynikały w przeszłości m.in. z bieżącej sytuacji ekonomiczno-społecznej danego państwa, ale także z istniejącego w nim systemu politycznego. Najczęściej wśród wymienianych pojawiały się takie argumenty, jak chęć: pozyskania kapitału zagranicznego, lepszej promocji turystycznej kraju, rozwoju bazy sportowej oraz infrastruktury towarzyszącej, wykorzystanie organizacji igrzysk w celu wzrostu dumy narodowej i prestiżu międzynarodowego, zwiększenie zainteresowania mediów światowych danym państwem – miastem, gdzie odbywają się igrzyska.

Celem artykułu będzie przedstawienie: a) znaczenia ekonomicznego igrzysk olimpijskich (IO), b) kryteriów, jakie muszą spełniać miasta kandydujące c) etapów wyboru złożonych aplikacji, których dokonywał Międzynarodowy Komitet Organizacyjny (International Olympic Committee – IOC), c) rekomendacji dla Polski co do ubiegania się o organizację w okresie 11-27 lutego 2022 roku zimowych igrzysk w Krakowie (wraz z regionem tatrzańskim po stronie polskiej i słowackiej).

2. Ekonomiczne znaczenie zimowych igrzysk olimpijskich

Sport stanowi jedną z wielu gałęzi współczesnej gospodarki. Odbijające się od 1924 roku zimowe igrzyska olimpijskie podlegały po 1980 roku procesowi internacjonalizacji, komercjalizacji, medializacji (np. amerykańska telewizja CBS pokazywała w 1960 roku łącznie tylko 15 godzin transmisji. Prawa medialne do pokazywania igrzysk z Lake Placid kosztowały 21 mln USD i po czterech latach w Sarajewie warte były już 103 mln USD; w Calgary – w 1988 r. – ich cena wynosiła 325 mln USD, tendencja rosnącą nadal ma miejsce. W 2010 roku transmisje z IO w NBC i telewizjach kablowych zajmowały już 835 godzin ramówki) oraz globalizacji (czego dowodem są m.in. wzrastające przychody organizatorów i zainteresowanie sponsorów (np. 10 oficjalnych światowych partnerów IO, 8 narodowych sponsorów zaangażowanych było we wsparcie IO Soczi 2014). Tymczasem procesy deregulacji i prywatyzacji w światowej gospodarce doprowadziły do sytuacji, gdzie w centrum światowego systemu odpowiadającego za produkcję sportowego widowiska nie znajduje się już tylko IOC, lecz także takie podmioty, jak: firmy konsultingowe, korporacje transnarodowe (w tym producenci sprzętu sportowego i sponsorzy oficjalni igrzysk olimpijskich, tzw. top partners: Atos, Coca Cola, Dow, General Electric, McDonald's, Omega, Panasonic, Procter & Gamble, Samsung, Visa) i media ogólnosiwiatowe [Frawley, Adair (red.) 2013; Gratton i in. 2012; Bourg, Gougnet (red.) 2010].

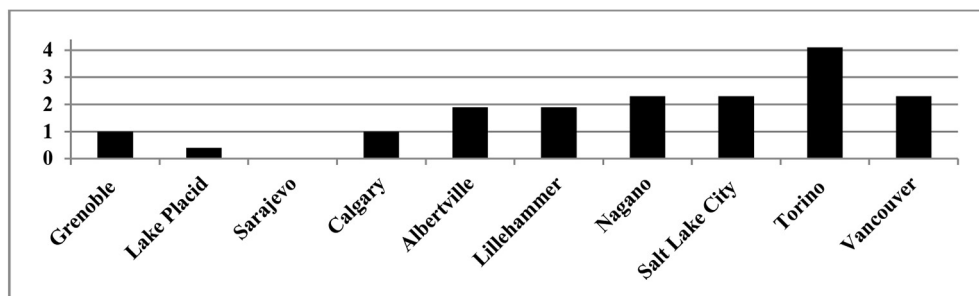

Rys. 1. Deficyty w budżetach organizatorów zimowych IO w latach 1968-2010 w wartościach realnych (w mln USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Flyvbjerg, Stewart 2012, s. 10].

Aktywność ekonomiczna podczas etapów igrzysk olimpijskich zwykle obejmuje: pomysł/studium wykonalności – ofertę złożoną do IOC – organizację i przygotowania do igrzysk – igrzyska olimpijskie – efekty ekonomiczne olimpiady [Andreff, Szymanski (red.) 2009].

Jeśli chodzi o zimowe igrzyska olimpijskie, które odbyły się w latach 1968-2010 (rys. 1), należy odnotować, że wszystkie organizujące je miasta przekroczyły zakładane wcześniej budżety. Najmniejszy deficyt osiągnęło kanadyjskie miasto Vancouver – tylko 17%, a na przeciwnym biegunie amerykańskie Lake Placid – aż 321%. Przeciętnie strata wynosiła 135%, a mediana 109%. Natomiast zakładany budżet komitetu organizacyjnego IO Soczi 2014 – przedstawiony we wniosku aplikacyjnym do IOC – wynosił 1,517 mld USD. Model finansowania obejmował 60% udział środków publicznych i 40% prywatnych. Oprócz tego zaplanowano także wydatki pochodzące z budżetu ministerstwa gospodarki i handlu rządu Federacji Rosyjskiej w kwocie 8,8 mld USD z przeznaczeniem m.in. na budowę: infrastruktury drogowej i elektrycznej, hoteli, centrum medialnego i wioski olimpijskiej oraz portu lotniczego. Dla porównania budżety pozostałych konkurentów wynosiły: 8,357 mld USD – Pyeongchang, 3,065 mld USD – Salzburg [IOC 2014]. Tym samym zadeklarowane wydatki miały wynieść 10,317 mld USD, a w rzeczywistości osiągnęły wartość 51 mld USD, czyli przekroczone budżet o 484%, co stanowiło negatywny rekord wśród ostatnich 11 miast – organizatorów zimowych igrzysk olimpijskich.

Rys. 2. Koszty organizacji zimowych IO w latach 1968-2010 w cenach z 2009 r. Wartości wyrażono w mld USD

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Flyvbjerg, Stewart 2012, s.13].

Według cen z 2009 roku koszty organizacji zimowych igrzysk olimpijskich w latach 1968-2010 były najmniejsze w Sarajewie – 0,01 mld USD i Lake Placid – 0,4 mld USD, a najwyższe w Turynie – 4,1 mld EUR (rys. 2). Natomiast zakończone w 2014 roku IO w Soczi kosztowały 51 mld USD, czyli 2,27% PKB Rosji – koszty *per capita* wynosiły 319 USD na osobę [Sochi 2014...].

Na ogólną wartość składały się wydatki ponoszone przez komitety organizacyjne, które dotyczyły następujących kategorii kosztów: a) operacyjnych (m.in. admi-

nistracyjnych, obsługi medycznej, ochrony imprezy, organizacji oficjalnych ceremonii, zastosowania technologii), b) bezpośrednich (m.in. budowa wioski olimpijskiej, centrum telewizyjnego i prasowego), c) pośrednich – m.in. budowa infrastruktury drogowej, kolejowej i lotniczej [Flyvbjerg, Stewart 2012].

Reasumując zimowe, należy stwierdzić, że IO są coraz bardziej komercyjnym i medialnym wydarzeniem, którego organizacja (według metodologii koszty-zyski) przez poszczególne miasta zwykle przekracza przychody uzyskiwane z ich przeprowadzenia.

3. Etapy wyboru ofert i zakres ofert

Początek działań związanych z przygotowaniem do IO w 2022 roku w Krakowie przypadał na lipiec 2012 roku, gdy przez Jagnę Marczułajtis-Walczak i prof. Szymona Krasickiego została przedstawiona pierwsza koncepcja projektu, którą następnie skierowano do władz rządowych i Polskiego Komitetu Olimpijskiego (PKOL). Urząd Miasta Krakowa powołał komitet aplikacyjny w październiku 2012 r. Natomiast w marcu 2013 komitety olimpijskie Polski i Słowacji podpisały ramową umowę o współpracy, a następnie rząd Republiki Słowacji wyraził poparcie dla kandydatury Krakowa i zobowiązał się do współdziałania w trakcie procedury konkursowej, co zostało potwierdzone podpisaniem listu intencyjnego z rządem RP. Następnie w październiku tego samego roku utworzono Komitet Konkursowy, a w listopadzie 2013 r. rząd RP przyjął gwarancje dotyczące projektu „ZIO Kraków 2022”. Natomiast zwraca uwagę fakt, iż we wskaźnikach rozwoju sportu zawartych w dokumencie „Strategia rozwoju sportu w Polsce do 2015 roku” i priorytecie 2 – wzrost poziomu wyników sportowych, brak odniesienia do rezultatów osiągniętych przez sportowców z Polski na zimowych IO [Strategia rozwoju sportu... 2007]. Przedstawiciele polskiego komitetu organizacyjnego wskazywali na korzyści wynikające z organizacji igrzysk: a) przyspieszenie inwestycji infrastrukturalnych, b) międzynarodową współpracę z liderami w obszarze sportu, biznesu i zarządzania, c) promocję nowatorskich rozwiązań w zakresie zrównoważonego rozwoju [Wniosek aplikacyjny...].

Zgodnie z procedurami przyjętymi przez Międzynarodowy Komitet Olimpijski (MKOL) w celu wyłonienia organizatora zimowej olimpiady w 2022 r. przewidziano fazę aplikacji i kandydowania. W ramach tej pierwszej w dniu 14 listopada 2013 r. PKOL dokonał zgłoszenia Krakowa do MKOL. 1 grudnia 2013 r. zgłoszenie zostało zaakceptowane i uiszczono obowiązkową opłatę w wysokości 150 tys. USD. Następnie 14 marca 2014 r. do siedziby MKOL został dostarczony wniosek aplikacyjny Krakowa wraz z wymaganymi gwarancjami. Łączny budżet oferty Krakowa to 26 mln USD (z czego 61,5% to środki publiczne), na którą składają się 5 mln USD wydatkowane w okresie składania aplikacji, a 21 mln USD w fazie kandydowania. Planowane łączne przychody to 638 mln USD (290 mln USD od sponsorów, 220 mln USD ze sprzedaży biletów, 94 mln USD pozostałe i 34 mln USD od licencjodawców/merchandising). Zawody będą odbywać się w tzw. strefach – w Krakowie

i Zakopanem. Stąd też konieczność wybudowania dwóch wiosek olimpijskich (inwestycja ma zostać zrealizowana w formule PPP) i centrów medialnych. Natomiast w aplikacji wskazano na konieczność wybudowania jednego obiektu olimpijskiego – centrum bobslejowo-saneczkowego w Myślenicach [Wniosek aplikacyjny...].

Łączne, szacunkowe koszty organizacji IO mają wynieść 5,6 mld zł (poszczególne pozycje kosztów są następujące: infrastruktura IT – 1,1 mld zł, bezpieczeństwo – 1 mld zł, promocja i organizacja pracy mediów – 1 mld zł, organizacja zawodów – 0,65 mld zł, środowisko – 0,6 mld zł, igrzyska paraolimpijskie/koszty administracyjne – 0,513 mld zł, komitet organizacyjny IO – 0,23 mld zł, obsługa wiosek olimpijskich – 0,244 mld zł, zabezpieczenie medyczne – 0,095 mld zł, organizacja transportu – 0,076 mld zł) i mają być sfinansowane z następujących źródeł: MKOL (3 mld zł), budżetu centralnego (1,8 mld zł), sponsorów (0,6 mld zł) i samorządów (0,2 mld zł) [Komunikat Komitetu Kraków 2022...]. Do tego należy jeszcze doliczyć koszty pośrednie, czyli: inwestycje transportowe, modernizację/budowę obiektów sportowych i pozasportowych. Tym samym łączne koszty mogą wynieść 17 mld zł [Wyjaśnienie w sprawie...].

Ponadto swoje kandydatury złożyły następujące miasta: Ałma Ata (Kazachstan), Lwów (Ukraina), Oslo (Norwegia), Pekin (Chiny). Tymczasem ze względu na zbyt wielkie koszty organizacji, jakie należałoby ponieść, władze Szwecji wycofały się ze zgłoszenia Sztokholmu. Z kolei z powodu braku zgody społeczności lokalnej wyrażonej w referendum z aplikowania zrezygnowało niemieckie Monachium. Przyczynami mogły być, oprócz kosztów, także nadmierna komercjalizacja, korupcja, brak transparentności przy podejmowaniu decyzji przez IOC o wyborze miasta-organizatora IO i przepychy ze strony IOC [Hofmann 2013]. Natomiast w Krakowie 25 maja 2014 r. odbyło się referendum, podczas którego zostało sformułowane pytanie: Czy jest Pani/Pan za zorganizowaniem i przeprowadzeniem przez Kraków zimowych igrzysk olimpijskich w 2022 roku? Otwarta pozostanie kwestia, co wobec sytuacji, gdy referendum będzie ważne, a większość głosujących opowie się przeciwko. *Nota bene* w Norwegii podobne referendum odbyło się na rok przed złożeniem aplikacji przez Oslo.

Tymczasem już od połowy marca 2014 r. grupa robocza powołana przez IOC rozpoczęła analizę przedstawionych dokumentów, która obejmowała kryteria szczegółowe i subkryteria (tab. 1). Na podstawie złożonych dokumentów zostanie wyłoniona ostateczna lista „Miast Kandydujących”.

Ocena kluczowych czynników dotyczy 11 obszarów, dla których ustalono wartości ważne od 1 (najmniej istotna) do 5 (najbardziej istotna). Za najważniejsze uznano kwestie dotyczące infrastruktury transportowej i zakwaterowanie (przede wszystkim minimalną liczbę pokoi, którą określono na 22 800 w hotelach 3-5 gwiazdkowych), a wśród istotnych obiekty sportowe. W dalszej kolejności umieszczono kryteria dotyczące wioski olimpijskiej, transportu, bezpieczeństwa, finansów oraz kwestii prawnych. Następnie grupa robocza tworzy ranking aplikujących kandydatów i odrzuca tych spośród nich, którzy w danym czasie nie spełnili wymaganego poziomu pozwalającego na zostanie miastem – kandydatem.

Tabela 1. Wartości i kryteria szczegółowe oceny zgłoszonych wniosków aplikacyjnych

Wartości ważone	Kryteria szczegółowe	Subkryteria
5	Infrastruktura	85% infrastruktura transportowa 10% port lotniczy 5% centrum prasowe i medialne
	Zakwaterowanie	80% liczba pokoi 20% rozmieszczenie hoteli
4	Obiekty sportowe	35% istniejąca infrastruktura sportowa 35% planowane i uzupełniające obiekty sportowe 30% koncepcja sportowa i spuścizna igrzysk
3	Wioska olimpijska	50% położenie, dostępność komunikacyjna 30% koncepcja 20% spuścizna i wykorzystanie obiektów po zakończeniu igrzysk
	Koncepcja transportu	50% odległości i czasy przejazdu 50% organizacja transportu podczas igrzysk i zarządzanie nim
	Bezpieczeństwo i ochrona	Dane na temat aktów terroryzmu, przestępstw kryminalnych i bezpieczeństwa publicznego; inwestycje w podnoszenie poziomu bezpieczeństwa, propozycja kompleksowej ochrony igrzysk
	Finanse	Wsparcie władz publicznych i plan finansowy Studium wykonalności i źródła przychodów
	Projekt ogólny i aspekty prawne	–
2	Wsparcie rządowe, prawo i opinia publiczna na temat IO	65% wsparcie rządowe 20% karta olimpijska aspekty prawne, kontrole dopingowe 15% poparcie społeczeństwa dla organizacji IO
	Stan środowiska naturalnego	60% efekty organizacji olimpiady dla środowiska 40% obecny stan środowiska naturalnego
	Doświadczenie z organizacji minionych imprez sportowych	60% doświadczenie wynikające z organizacji w ostatniej dekadzie międzynarodowych imprez i zawodów w sportach zimowych 40% doświadczenie wynikające z organizacji w ostatniej dekadzie międzynarodowych imprez sportowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie *XXII Olympic Winter Games in 2014. Report by the IOC Candidature Acceptance Working Group to the IOC Executive Board*, International Olympic Committee, Lausanne 2006, s. 10-90.

W dniach 7-9 lipca 2014 roku na podstawie złożonych aplikacji zostanie dokonany przez Komitet Wykonawczy IOC wybór i nadanie statusu oficjalnego miasta – kandydata, które to będzie stanowiło zakończeniem I fazy.

Natomiast II faza procesu oceny obejmować będzie: a) zatwierdzenie dostarczonych wniosków – kandydatur oraz dokonanej wpłaty w wysokości 0,5 mln USD (7 stycznia 2015 r.), b) wizyty studyjne w miastach, których dokonają członkowie Komisji Oceniającej IOC (luty-marzec 2015 r.), c) przedstawienie raportu członków Komisji Oceniającej IOC i spotkanie miast-kandydatów z członkami IOC podczas briefingu prasowego (maj-czerwiec 2015 r.), d) sesja IOC w Kuala Lumpur i wybór gospodarza IO 2022 (31 lipca 2015 r.).

4. Rekomendacje dla Polski

W celu dokonania oceny użyto danych zawartych w formularzu IOC („Procedury zatwierdzania kandydatów”). Na ich podstawie wybrano trzynaście zmiennych, które posłużyły do wskazania warunków, jakie spełniały miasta, które w latach 1992-2018 były (w 2011 wybrano na organizatora olimpiady w 2018 roku – Pyeongchang) organizatorami zimowych olimpiad: 1) wysokość położenia miasta nad poziomem morza, 2) średnia temperatura, 3) średnia warstwa śniegu wyrażona centymetrami, 4) średnie opady śniegu, 5) stosunek istniejącej infrastruktury sportowej do liczby ogólnej obiektów potrzebnych do przeprowadzenia olimpiady, 6) planowana liczba wiosek olimpijskich, 7) liczba mieszkańców miasta kandydackiego, 8) PKB *per capita* w państwie, skąd pochodzi miasto kandydackie, 9) inflacja, 10) wskaźnik korupcji, 11) liczba łóżek hotelowych w odległości 50 min jazdy do wioski olimpijskiej, 12) średnia odległość w km od wioski olimpijskiej do obiektów sportowych, 13) średnia odległość z centrum olimpijskiego do najbliższego międzynarodowego portu lotniczego.

Największe prawdopodobieństwo na wygraną będą posiadały miasta, które spełniają następujące kryteria: a) wysokość położenia nad poziomem morza (każde 100 m n.p.m. zwiększa szanse miasta-kandydata o 7,3% w porównaniu z konkurentami), b) odległość pomiędzy wioską olimpijską a miejscami, gdzie odbywały się zawody (bliżej o 1 km – 2,4%), c) istniejące obiekty sportowe (za każdy dodatkowy budynek – 1%), d) liczba ludności w mieście (każde 100 tys. daje 0,7%), e) liczba miejsc w hotelach (każde dodatkowe 1000 miejsc daje 0,6%), f) opady śniegu (każdy dodatkowy 1 cm śniegu podczas IO daje 0,5%), g) warstwa śniegu (każdy dodatkowy 1 cm w trakcie IO o 0,5%).

Ponadto trzeba jeszcze brać pod uwagę trudno mierzalne czynniki: jakość prezentacji miasta-kandydata na plenum IOC, preferencje głosujących członków IOC, wsparcie władz publicznych dla projektu, uwarunkowania historyczne i psychologiczne oraz lobbing i PR, ale także „wszelkie pozostałe kryteria, jakie Komitet Wykonawczy MKOL, według wyłącznego własnego uznania, może uznać za uzasadnione” [Maenning, Zimbalist (red.) 2012; Procedura Akceptacji Kandydatury... 2012].

Należy zwrócić uwagę także na fakt, iż oprócz dobrej oferty wymagana jest ciepłowość i wiele zależy również od tego, w jakim gronie się rywalizuje. I tak np.

Calgary i Pyeongchang dopiero za trzecim podejściem odniosły sukces, a z kolei tyle samo prób nie przyniosło pożądanego efektu z punktu widzenia szwedzkiego Östersund. Cztery razy bez powodzenia aplikowało Jaca – miasto położone w Aragonii. Natomiast w 1995 roku nieudaną próbę organizacji olimpiady w 2002 roku miało za sobą Soczi, które po 12 latach zostało wybrane przez IOC i w 2014 r. zorganizowało igrzyska zimowe. Natomiast Zakopane aplikowało już w 1999 roku o organizację w 2006 roku zimowej olimpiady, ale wraz z takimi miastami-kandydatami, jak: Helsinki, Klagenfurt i Poprad/Tatry, nie zostało zakwalifikowane do rundy finałowej, gdzie ostatecznie głosami 53 do 36 wygrał Turyn ze szwajcarskim Sion (tymczasem w 1991 roku potrzebowano aż pięciu rund głosowań, aby jako organizatora IO w 1998 r. wybrać japońskie Nagano).

Przyglądając się ocenie dokonanej przez grupę roboczą IOC względem miast aplikujących o organizację IO w 2014 r., zauważono, iż wówczas ze względu na liczbę wyzwań oraz ryzyko odrzucono wniosek Alma Aty – obecnego konkurenta Krakowa. Natomiast Salzburg i Pyeongchang uzyskały lepsze oceny łączne od Soczi, które to w żadnym z 11 kryteriów nie osiągnęło najlepszego miejsca, a mimo to zostało ostatecznie organizatorem. Natomiast w pierwszej rundzie głosowania Koreańczycy z Południa prowadzili dwoma głosami nad Soczi i jedenastoma nad Salzburgiem, aby w drugiej rundzie przegrać różnicą czterech głosów z rosyjskim miastem. Szanse europejskich miast współcześnie wynikają z faktu, iż kolejne zimowe IO (2018r.) odbędą się w Azji.

Permanentną cechą charakterystyczną dla organizacji zimowych igrzysk olimpijskich są straty finansowe. Wniosek: należy je minimalizować i myśleć o przyszłym wykorzystaniu obiektów oraz ich późniejszym utrzymywaniu, czyli źródłach finansowania po zakończeniu olimpiady, a także o tym, kto mógłby stać się beneficjentem wybudowanej infrastruktury sportowej poza jej głównym przeznaczeniem, tzn. jakie innego typu imprezy mogą odbywać się w nowo powstałej lub zmodernizowanej infrastrukturze sportowej, czyli mówiąc krótko, należy rozważyć alternatywne scenariusze dotycząca spuścizny poolimpijskiej.

5. Zakończenie

Złożenie przez Kraków aplikacji do konkursu na miasto organizatora IO w 2022 r. wywołuje liczne kontrowersje. Wynikają one ze zderzenia spojrzenia władz publicznych (ogólnokrajowych i samorządowych, które myślą w kategorii prestiżu i promocji oraz szansy na dodatkowe inwestycje infrastrukturalne dla Krakowa/Małopolski) z ekonomicznymi argumentami (źródła finansowania przygotowań do IO, a następnie utrzymania wybudowanej infrastruktury oraz dalszych kosztów wdrażania strategii rozwoju sportów zimowych). Ponadto traktowanie organizacji IO jako skoku cywilizacyjnego jest błędem, gdyż przeprowadzenie *megaeventu* nie może przynieść znaczących i długofalowych korzyści ekonomicznych. Może raczej wpłynąć pozytywnie na poprawę dumy narodowej, lecz nie przysłoni problemów z dłu-

giem publicznym oraz postępującą degradacją środowiska naturalnego. Ponadto zimowe IO nie są dobrym sposobem na rozwiązywanie problemów bezrobocia ani także impulsem przyczyniającym się do wzrostu liczby turystów. Natomiast trzeba być świadomym, iż wiąże się to raczej z ograniczeniami wydatków z budżetu samorządowego, co jeszcze pogorszy zaspokajanie potrzeb społeczności lokalnej i nie podniesienie poziomu dobrobytu [Teigland 1996].

Ocena na podstawie katalogu kryteriów stosowanych przez IOC i późniejszy wybór miasta – organizatora IO, były często w sprzeczności, co świadczyło o niskiej transparentności ostatecznej decyzji. Największy (pośredni) wpływ na decyzję o wyborze danego miasta mają także globalni producenci sportowego widowiska (media i sponsorzy). Miejsca (miasta, regiony, państwa) atrakcyjne dla inwestorów będą o wiele bardziej preferowane, gdyż właśnie tam istnieje możliwość osiągnięcia wysokiej stopy zwrotu z zainwestowanego kapitału. Stąd też faworytami w tym wyścigu będą Ałma Ata i Pekin.

Literatura

- XXII Olympic Winter Games in 2014. Report by the IOC Candidature Acceptance Working Group to the IOC Executive Board*, International Olympic Committee, Lausanne 2006, s. 10-90.
- Andreff W., Szymanski S. (red.), 2009, *Handbook on the Economics of Sport*, Edward Elgar, Cheltenham, Northampton, s. 186.
- Bourg J.F., Gougnat J.J. (red.), 2010, *The Political Economy of Professional Sport*, Edward Elgar, Cheltenham, Northampton, s. 198-200.
- Flyvbjerg B., Stewart A., 2012, *Olympic Proportions: Cost and Cost Overrun at the Olympics 1960-2012*, Saïd Business School University of Oxford, s. 10,13.
- Frawley S., Adair D. (red.), 2013, *Managing the Olympics*, Palgrave Macmillan, London, s. 25,26.
- Gratton Ch., Liu D., Ramchandani G., Wilson D., 2012, *The Global Economics of Sport*, Routledge, London, New York, s. 33, 192.
- IOC 2014 Evaluation Commission Report. XXII Olympic Winter Games in 2014*, International Olympic Committee, Lausanne 2007, s. 10, 16, 17.
- Hofmann R., *Rebellion gegen den Kommerz*, Süddeutsche Zeitung, 10 listopada 2013 r.
- Komunikat Komitetu Kraków 2022, 9 kwietnia 2014 r.
- Maenning W., Zimbalist A. (red.), 2012, *International Handbook on the Economics of Mega Sporting Events*, Edward Elgar, Cheltenham, Northampton, s. 74-83.
- Procedura Akceptacji Kandydatury 2022. XXIV Zimowe Igrzyska Olimpijskie, Interantional Olympic Committee, Lausanne 2012, s. 25.
- Sochi 2014: Encyclopedia of spending. The Cost of Olympics Report*, Anti-Corruption Foundation, s. 12.
- Strategia rozwoju sportu w Polsce do 2015 roku*, Ministerstwo Sportu, Warszawa 2007, s. 36.
- Teigland J., 1996, *Impacts on Tourist from Mega-Events: The case of Winter Olympic Games*, Western Norway Research Institute, s. 46-48.
- Wniosek aplikacyjny. Zgłoszenie kandydatury Krakowa do organizacji Zimowych Igrzysk Olimpijskich i Paraolimpijskich 2022, s. 8, 18, 96.
- Wyjaśnienie w sprawie tekstu w Rzeczypospolitej, Komitet Kraków 2022, 31 marca 2014 r.

THE ECONOMIC IMPACT OF THE WINTER OLYMPIC GAMES. RECOMMENDATION FOR POLAND

Summary: The organization of the Olympic Winter Games is associated with bearing costs of building communication and sports infrastructure. Since 1968, all the organizers have bore financial loss. Therefore, before submitting the application they must make a detailed financial analysis and take into account the need of maintaining all objects that have been established for this purpose.. Fulfilling only the official criteria of the International Olympic Committee (IOC) is not a sufficient condition to obtain the right to host the games. Additionally there are the discretion of the IOC and the investment attractiveness of the city/region for producers of sports-events i.e. sponsors and television stations.

Keywords: costs, recommendation, sources of revenue, Winter Olympic Games.